

Mishnah Shevi'it, chapter 8

משנה שביעית פרק ח

(1) A major rule was laid down concerning *shemittah* year produce: Whatever is designated as food for humans [must be consumed in its usual manner, and], may not be made into a plaster for a person; and certainly, not for cattle. [This is deduced from the verse which states: “And the produce of the Shabbat of the Land, will be yours to eat,” (Leviticus 25:6) i.e., that which is food is “**yours to eat**” and may not be consumed in a different manner.] However, whatever is not exclusively used for human food, may be used as a plaster for a person, but not for cattle. [This is deduced from the verse which states: “And all of its produce may be eaten by your domestic animals and by the wild animals that are in your Land,” thus, animal fodder may be used only as food to be “**eaten**”, but not as a plaster for animals.] Whatever is not usually designated, specifically, as food either for humans or for cattle [i.e., it can be used for either]. If he intended [at the time of gathering that] it [be utilized] as food for both humans and cattle, he has imposed upon it the stringent laws applying both to human food [in that he may not use it for medicinal purposes] and [the stringency of] animal food [not to cook vegetables, if they can be eaten raw]. If his intention was to use it [only] as fuel, then it is considered as wood [and is not subject to *shemittah* laws]; examples [of such produce which are not used for human or animal food, and hence, can be designated as fuel,] are,

רבנו עובדיה מברטנורא

א כלל גדול מלוגמא תחבושת ורטיה ופירוש מלוגמא, מלא לוגמא, שדרך אדם ללעוס מלא לוגמיו חטים או תאנים ונותן על גבי מכתו: **אין עושים ממנו מלוגמא**. דכתיב (ויקרא כה) ודחיתה שבת הארץ לכם לאכלה, מה שהוא מיוחד לכם דהיינו למאכל אדם יהיה לאכלה ולא למלוגמא אבל מה שאינו מיוחד לכם יהיה בין לאכלה בין למלוגמא, הלכך כל שאינו מאכל אדם עושין ממנו מלוגמא לאדם: **עושין ממנו מלוגמא לאדם אבל לא לבהמה**. דכתיב (שם) ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול, דבר הראוי לחיה ולבהמה תהיה לאכול לבהמה ולא לעשות לה מלוגמא: **חומרי אדם**. שאין עושין מהן מלוגמא: **וחומרי בהמה**. שאסור לשלקן: **הסיאה**. עשב שקורין לו בערבי צידר"ג, ואיזוב צעת"ר בערבי, ובלע"ז קיספ"ו: **וקורנית**. בערבי חש"א, ובלע"ז

א כלל גדול אמרו בשביעית. כל המיחד למאכל אדם, אין עושין ממנו מלוגמא לאדם, ואין צריך לומר לבהמה. וכל שאינו מיחד למאכל אדם, עושין ממנו מלוגמא לאדם, אבל לא לבהמה. וכל שאינו מיחד לא למאכל אדם ולא למאכל בהמה, חשב עליו למאכל אדם ולמאכל בהמה, נותנין עליו חמרי אדם וחמרי בהמה. חשב עליו לעצים, הרי הוא כעצים, כגון הסירא והאזוב

savory, hyssop, or thyme.

(2) *Shemittah* year produce [such as grapes and olives] may be used for food, drink and for anointing [since they are usually used for all three purposes]. That which is usually eaten should be used for food only; that which is usually used for anointing purposes is to be used as an anointment [only]. One may not anoint with wine and vinegar [since this is considered being used for an inferior purpose], but one may anoint with oil [since this is its common use]. So, too, is the case with *terumah* and *ma'aser sheni* [which can only be consumed in the proper manner, i.e., eating, drinking and anointing, and may not be used in an inferior manner]. There is a greater leniency applied to [oil of] the *shemittah* year, since it can also be used for kindling a lamp [whether the oil is pure or defiled, which would be forbidden, in the case of oil of *terumah* that is pure. Oil of *ma'aser sheni* could be burnt only when pure (see Tosfot Rabbi Akiva Eiger)].

(3) One may not sell *shemittah* produce by measure, by weight or by number [thereby encouraging selling in bulk at cheaper prices; also, to differentiate between it and non-*shemittah* produce which helps serve as a reminder that this produce has *shemittah* sanctity and must be used accordingly]. Nor may figs [which are ordinarily sold by weight, be sold] by number, or vegetables [which are ordinarily sold by bunches, be sold] by weight [even though these practices depart from the regular manner of sale, these changes do not sufficiently emphasize the sanctity of *shemittah*-year products; rather, he may only sell them by estimation]. The School of Shammai say: [He may] not even [sell vegetables]

רבנו עובדיה מברטנורה

שדריע"א: **ב לאכילה ושתיה וסיכה**. בענבים וזיתים מיירי שיש בהם אכילה ושתיה וסיכה: **לאכול דבר שדרכו לאכול**. אף על גב דאמר תורה לאכלה ולא להפסד, אין מחייבים אותו לאכול דבר שאין דרך בני אדם לאכול, כגון תבשיל שנתקלקל, ולא חיישין אם הולך לאבוד, וכן דבר שאין דרך בני אדם לאכול אלא על ידי תיקון ובא הוא לאכול כמות שהוא בלא תיקון, כגון לאכול תרדין חיין או לכוס חטין חיין, אין שומעין לו: **וכן בתרומה וכן במעשר שני**. לא ניתנו אלא לאכילה ושתיה וסיכה: **שניתנה להדלקת הנר**. מה שאין כן בתרומה טהורה, אבל תרומה טמאה מדליקין בה את הנר, ובמעשר שני כתיב (דברים טו) ולא בערתי ממנו בטמא, אבל בטהור מותר לבער, ובשביעית בין בטמא בין בטהור מותר. **ג לא במדה ולא במשקל ולא במנין**. כדי שימכרו בזול. אי נמי, מתוך

והקורנית: **ב שביעית, נתנה לאכילה ולשתיה וליסיכה, לאכל דבר שדרכו לאכל, ולסוד דבר שדרכו לסוד**. לא יסוד יין והמין, אבל סד הוא את השמן. וכן בתרומה ובמעשר שני. קל מהם, שביעית, שנתנה להדלקת הנר: **ג אין מוכרין פרות שביעית, לא במדה, ולא במשקל, ולא במנין, ולא תאנים במנין, ולא ירק במשקל**. בית שמאי

in bunches [i.e., even when sold by estimation, they must be sold loose]; but the School of Hillel say: Products usually tied together in bunches for home consumption may also be tied into bunches for the market; for example: leeks and the milk flower (see 7:1).

(4) If one says to a worker: Here is an *issar* and pick vegetables for me

today, his payment is permitted [the Mishnah is referring to wild vegetables which are permitted to be picked on *shemittah*, though one is not permitted to do business with such produce (see above Mishnah 7:3). Here it is permitted since the *issar* may be regarded as a gift, while the work to be done as a favor]: [However, if he says:] In return [for this *issar*], pick for me vegetables today; then his payment is prohibited [i.e., the money is substituted for the produce, becoming sanctified with *shemittah* sanctity. Since this is like an express wish to perform work for him, it is considered doing business with *shemittah* produce]. If one bought [i.e., took without payment] a loaf from a baker worth a *pondion* [and said]: When I have gathered field vegetables, I will bring them to you, this is permitted [for this is like exchanging gifts, the baker giving his loaf, he, his vegetables, with no money crossing any hands]. If, however, he bought it from him without any explanation [i.e., on credit], he may not pay his debt with *shemittah* money [and certainly not with *shemittah* produce], for no debt can be paid from *shemittah* monies [nor from the value of *shemittah* produce].

(5) One may not pay [with *shemittah*-year produce] a well-digger [for water used

רבנו עובדיה מברטנורא

שאינ מוכרין אותן בדרך שמוכרים בשאר שנים, ינהגו בהם קדושת שביעית ולא אתי לזלוולי בהו: **אף לא אגודות.** שלא ימכור בדרך שמוכרים בשאר שנים: **ונץ חלב.** מפורש בפרקין דלעיל: **ד שכרו מותר.** ואין בו קדושת שביעית. ואף על גב דשביעית תופסת דמיה, האי לאו דמי שביעית הוא: **לקוט לי בו ירק.** לשון מכר הוא, דמשמע לקוט לי שווי ירק, אבל לקוט לי לשון שכירות הוא ולא לשון מכר: **כבר בפונדיון.** לא שאמר לו אתן לך פונדיון, רק כבר שוה פונדיון: **כשאלקוט ירקות שדה אביא לך מותר.** משום דמתנת חנם יהבי זה לזה, לפי שירקות שדה מצויין: **לקח ממנו בסתם.** בהקפה בדרך מוכרים בחנות: **לא ישלם לו מדמי שביעית.** דהוי כסחורה: **הי בייר.** חופר בורות ומספיק מים לבני העיר לא יתן לו מדמי שביעית להספיק לו מים לכל תשמישו: **ולא**

אומרים, אף לא אגודות. ובית הלל אומרים, את שדרכו לאגוד בבית, אוגדין אותו בשוק, כגון הפרשי ונץ החלב: **ד האומר לפועל, הא לך אסר זה וילקוט לי ירק היום, שכרו מתר.** לקוט לי בו ירק היום, שכרו אסור. לקח מן הנחתום כפר בפונדיון, כשאלקוט ירקות שדה אביא לך, מתר. לקח ממנו סתם, לא ישלם לו מדמי שביעית, שאין פורעין חוב מדמי שביעית: **ה אין גותנים, לא לביר, ולא**

for washing purposes], a bath attendant [at the public bath], a barber or a boatman [for use of his boat]; but, he may give the well-digger [the produce] to buy with it to drink [since *shemittah* produce itself may be consumed by drinking]. As a gift, however, he may give it to any of them [though he knows that they would not charge him in return].

(6) [The verse states: “You must not reap that which has grown ... and you must not pick your privately-owned grapes, [for] it will be a year of rest for the Land.” Yet the following verse states: “And the produce of the Shabbat of the Land, will be yours to eat.” From this seeming contradiction it is deduced that one may not reap in the usual manner. Thus] *shemittah* figs may not be cut with a fig-knife [in the usual manner], but one may cut them with an ordinary knife. Grapes may not be trodden in the wine-press, but they are trodden in the kneading-trough. Olives may not be prepared in an olive-press or with an olive-crusher, but they may be crushed and brought into a small olive-press. Rabbi Shimon says: They may even be crushed in the [usual, large] olive-press, and afterwards, be brought into the smaller press [the *halachah* follows Rabbi Shimon].

(7) *Shemittah* vegetables may not be cooked in oil of *terumah* lest they become unfit [if the oil becomes defiled, the vegetables, too, will have to be burnt, thus, wasting *shemittah* produce. So too, he limits the amount of time one can eat the *terumah*, since it now becomes prohibited after the *biur*-removal deadline]; Rabbi Shimon permits it [being of the opinion that dedicated things may be

רבנו עובדיה מברטנורא

לבלין. מחמם מרחצאות: ולא לספר. שכר התספורת: ולא לספן. שכר הספינה: ולכולן. לכל הני דתנינן במתניתין יכול ליתן מתנת חנם שלא לשם שחרן, ואף על פי שיועד שבשביל שנתן לו מתנה לא יתבע ממנו שכר: ו במוקצה. כלי המיוחד לקוץ בו תאנים קרוי מוקצה: בחרבה. סכין לשון חרב, וטעמא משום דכתיב (ויקרא כה) ואם ענבי נזירך לא תבצור, כדרך הבורצרים: עריבה. שלשים בה את העיסה: ובקוטב. עץ גדול וכבד ובראשו אבן גדולה שנותנים על הזיתים בבית הבר נקרא קוטב: בודידה. בית הבר קטן כעין עריבה: ר"ש אומר כו', והלכה כר"ש: ז שלא יביאנו לידי פסול. שאם נפסל בשביל שמן של תרומה, ישרף הכל, ונמצא גורם לפירות שביעית שלא יאכלו: ור"ש

brought to an unfit state]. The last item exchanged is always subject to *shemittah* law [for example, if one exchanges *shemittah* produce for meat, then exchanges the meat for fish and then in turn exchanges the fish for oil, only the oil is subject to *shemittah* law], and the [original *shemittah*] produce, itself, also remains forbidden [i.e., retains its *shemittah* sanctity].

(8) One may not purchase slaves, property, or non-kosher animals with money [realized by the sale] of *shemittah* products; if one has done so he must [buy and] eat [food, subject to the laws of *shemittah*] for their equivalent. One may not bring bird-offerings brought by [a man with] a *zav* [discharge] or bird-offerings brought by a [woman who suffered a] *zavah* [discharge], or bird-offerings brought by a woman after childbirth, from *shemittah* money; and if this has been done, one must [buy and] eat [food subject to the laws of *shemittah*] for their equivalent. Vessels may not be anointed with oil [to preserve them] of *shemittah* produce [only man may be anointed with *shemittah* oil]; and if he did, he must [buy and] eat [food subject to the laws of *shemittah*] for their equivalent.

(9) A hide smeared with *shemittah* oil — Rabbi Eliezer says, [is penalized and] must be burned; but, the Sages say, that he must [buy and] eat [produce] of corresponding value. They told Rabbi Akiva that Rabbi Eliezer said: A hide that has been smeared with *shemittah* oil must be burned. He said to them: Be silent,

רבנו עובדיה מברטנורא

מתיר. להביא קדשים לבית הפסול. ואין הלכה כר"ש: והאחרון אחרון נתפס בשביעית. כיצד, לקח בפירות שביעית בשר, הבשר והפירות מתבערין בשביעית. לקח בבשר דגים יצא בשר ונתפס דגים. לקח בדגים שמן, יצאו דגים ונתפס השמן, וחייב לבער הפירות והשמן. נמצא אחרון אחרון נתפס. והפרי של שביעית עצמו אסור לעולם, ומפקינן לה מדרתיב (שם) כי יובל היא קודש, מה קודש תופס את דמיו, אף שביעית תופסת את דמיה, אי מה קודש תופס את דמיו ויוצא לחולין, אף שביעית תופסת דמיה ויוצאת לחולין, תלמוד לומר (שם) תהיה, בהוייתה תהא: ה' **יאכל כנגדו.** כנגד אותו דמים יקנה משלו דברים לצורך אכילה ויאכל בקדושת שביעית: קיני זבים וקיני זבות. שתי תורים או שני בני יונה שחייבין להביא הזבים והזבות והיולדות: ט' שתקו לא אומר לכם מה שרבי

for I will not divulge to you [how lenient was the ruling] which Rabbi Eliezer actually ruled regarding this.

(10) They also told him that Rabbi Eliezer said: One who eats bread [baked] by *Kutim* [the *Kutim* were a nation that converted, but there was doubt whether their conversion was

sincere], is like one who eats the flesh of a pig [i.e., it is prohibited, but, this cannot be taken literally since eating non-kosher flesh is a Biblical prohibition whereas bread from a *Kuti* is a Rabbinic prohibition]. He said to them: Be silent, for I will not divulge to you [how lenient was the ruling] which Rabbi Eliezer actually ruled regarding this.

(11) One may wash in a bath heated with straw or stubble of the *shemittah* year; [though, at the outset, one may not heat with straw or stubble of the *shemittah* year (see Mishnah 9:7)]. But if he is a respected man [and others may come to follow his actions], he should not wash in it.

רבנו עובדיה מברטנורא

אליעזר אומר בו. רבי עקיבא קיבל מר' אליעזר רבו דמיקל טפי בסיבה, ובשארם לו שהיה רבי אליעזר אומר ידלק, אמר להם שתוקו, שאינו רשאי לפרש כמה היה ר' אליעזר מיקל בו, והלכה כחכמים: **י כאוכל בשר חזיר:** לאו דוקא, שאין האוכל פת כותני לוקה מן התורה אלא מכת מרדות מדרבנן: **מה שר' אליעזר אומר בו.** דמיקל בו טפי: **י א ואם מתחשב הוא.** אם אדם חשוב הוא שבני אדם למדים ממנו, צריך להחמיר על עצמו:

שתוקו. לא אומר לכם מה שרבי אליעזר אומר בו: **י ועוד אמרו לפני,** אומר היה רבי אליעזר, האוכל פת כותים כאוכל בשר חזיר. אמר להם, שתוקו, לא אומר לכם מה שרבי אליעזר אומר בו: **י א מרחץ שהסקה בתבן או בקש של שביעית, מתר לרחוץ בה. ואם מתחשב הוא, תרי זה לא ירחוץ:**